

Útlum užívání rodných čísel – nákladný krok na který zatím nejsme připraveni

Praha 28.6. 2023

Dne 27. 6. 2023 se konalo odborné diskusní setkání nad aktuálně palčivým tématem přípravy stahování rodných čísel z občanských průkazů a jejich nahrazení bezvýznamovým směrovým identifikátorem. Cílem této debaty bylo nastínit možná rizika plynoucí ze zrušení jednoduchého systému identifikace pomocí rodných čísel, jaká bude výše nákladů na tento proces a kdo tyto náklady ponese. Debatující se shodli, že útlum využívání rodných čísel spočívající v jejich neuvádění u nově vydávaných občanských průkazů by měl být zákonem odložen nejméně na konec roku 2026. V mezidobí by měla být provedena analýza regulatorních dopadů (RIA) se zahrnutím různých možných variant řešení, včetně varianty zachování stávajícího stavu. Důležité datové systémy provozované státem jako jsou insolvenční rejstřík, databáze veřejných zdravotních pojišťoven či systémy pro konzulární služby, které využívají naši občané v zahraničí, zatím nejsou na útlum používání rodných čísel připraveny. Podnikatelé v současné době používají rodná čísla při zpracovávání agendy svých zaměstnanců, i ke ztotožnění a prověření svých klientů. Řádné prověření úvěruschopnosti klienta je například vyžadováno zákonem o spotřebitelském úvěru. Potřebné úpravy databází soukromé sféry i státu jsou nákladné a náročné na čas. Upravovat systémy soukromé sféry však lze až v návaznosti na volbu konkrétních způsobů řešení v systémech státu. Přestože spotřebitelé útlum rodných čísel neiniciovali, budou to pravděpodobně oni, kdo v konečném důsledku ponese náklady celé změny.

Zapsaný ústav Spotřebitelské fórum pořádal v úterý 27. 6. 2023 za účasti zástupců státu a podnikatelských a spotřebitelských organizací kulatý stůl s názvem „Útlum užívání rodných čísel - možná řešení a dopady na poskytování služeb pro spotřebitele“. Ředitel odboru legislativy a koordinace předpisů z Ministerstva vnitra, Vít Šťastný v úvodu kulatého stolu uvedl, že „Ministerstvo vnitra připravuje novelu zákona o občanských průkazech, která prodlužuje zapisování rodných čísel do občanských průkazů, čímž bude vytvořen časový prostor pro další přípravu, diskusi a analýzy jak na straně veřejné správy, tak i

soukromoprávních subjektů. Tato novela se neomezí pouze na problematiku odložení zrušení zápisu rodných čísel do občanských průkazů, ale provede rovněž navazující změny v souvisejících právních předpisech, zejména v insolvenčním zákoně.“

Vedle nutnosti úprav insolvenčního zákona bývá zmiňován například také exekuční rejstřík či nepřipravenost systémů zdravotních pojišťoven. Na kulatém stole pak bylo upozorněno i na nutnost přebudovat systémy, na kterých fungují konzulární služby. *„Je třeba brát v potaz i praktické dopady utlumení rodných čísel na české občany žijící v cizině. Na rozdíl od ČR se čeští občané obracejí na zastupitelské úřady často v okamžiku, kdy nedisponují platným občanským průkazem nebo cestovním pasem. Jde především, ale nejen, o případy nouze. Aby tedy nedošlo k omezení možností zastupitelských úřadů např. v oblasti konzulární ochrany, je třeba, aby projekt útlumu rodných čísel naplňoval princip předvídatelnosti a poskytoval dostatečně dlouhé přechodné období,“* uvedl Pavel Pešek, ředitel konzulárního odboru Ministerstva zahraničních věcí.

Na kulatém stole dále zaznělo, že plán neuvádět rodná čísla v občanských průkazech fakticky povede k jejich vyloučení z běžné praxe. Rodné číslo pak totiž nebude možné ověřitelně ztotožnit s konkrétní osobou, což je základní předpoklad pro jeho praktickou využitelnost. Výrazné problémy to může přinést například v oblasti finančních služeb, kde řádné prověření úvěruschopnosti klienta je přímo vyžadováno zákonem o spotřebitelském úvěru. *„Pokud bude rozhodnuto, že rodné číslo jako jedinečný identifikátor fyzické osoby, nebude nadále uváděno na osobních dokladech, budeme se muset spolehnout na obtížně ověřitelné tvrzení spotřebitele, o tom, jaké je jeho rodné číslo. Bez naprosto jasné znalosti rodného čísla nebudeme schopni ověřit existenci dalších závazků či platební morálku (registry klientských informací), zda žadatel prochází insolvencí nebo exekucí ani validovat mnohé dokumenty, které nám jsou nám k žádostem předkládány,“* říká Václav Tyburec, ředitel IT společnosti Provident Financial. Prakticky se však hodnota rodného čísla pro identifikaci a prověření osoby ztratí i při uzavírání běžných spotřebitelských smluv či vůbec smluv mezi občany navzájem. Občanský průkaz přitom bude i nadále obsahovat údaj o datu narození a pohlaví, což jsou osobní údaje obsažené v rodném čísle. Hlavní nevýhodou rodného čísla tak má být údajná slabost před pokusy si ho zjistit generováním při znalosti pohlaví, data a místa narození nějaké osoby. To právě by měl řešit bezvýznamový směrový identifikátor, který má dle stávajícího stavu rodná čísla při zjišťování informací z databází státu nahradit. Z hlediska ochrany osobních údajů lze toto řešení považovat za optimální, může však narazit na řadu praktických překážek. Pro běžné občany bude využití tohoto identifikátoru vyžadovat zvláštní registraci a následně práci s individuálně vygenerovaným těžce zapamatovatelným číslem. Pro podnikatele pak přechod na tento systém bude vyžadovat velké náklady. Problém s údajným jednoduchým generováním rodných čísel navíc není argumentem pro jejich stažení z občanských průkazů, ale spíše pro jejich úplné ukončení.

Jak uvedl ředitel Sdružení českých spotřebitelů Viktor Vodička "A je také potřeba, aby zaznělo, že útlum rodných čísel vedle podnikatelské sféry nepožadují ani občané jako spotřebitelé. Je tu sice termín daný zákonem, ale na systém identifikace prostřednictvím rodného čísla jsou spotřebitelé již dlouhou dobu zvyklí a je pro ně především srozumitelný, nehledě na to, že neodporuje ani naší ani evropské legislativě na ochranu osobních údajů a že jeho útlum evidentně přinese i nemalé náklady."

Dále v diskuzi zaznělo, že alternativou by mohlo být ponechat občanům možnost volby, zda na svém občanském průkazu chtějí mít rodné číslo uvedené či nikoliv. Těm, kdo by se rozhodli pro variantu bez rodného čísla, by se přidělil jiný trvalý bezvýznamový identifikátor. Tím by ostatně mohlo být například i uživatelské jméno datové schránky, které je jedinečné a lze ho využít i pro ztotožnění osoby pro případné soudní řízení. Problém by však mohl nastat v nepřípravenosti státu pracovat s různými identifikátory najednou.

Kontakt pro média

Edita Pechalová

Ředitelka

edita@spotrebitelskeforum.cz

+420608642476